

JAHON SPORTI ARENASIDA GANDBOL SPORTINING O‘RNI VA AHAMIYATI

*Axmedova Zuxraxon Tulyanbayevna**Buxoro davlat universiteti tadqiqotchisi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada gandbol sportining jahon sporti arenasidagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilingan. Gandbolning rivojlanish tarixi, xalqaro musobaqalar va uning iqtisodiy hamda ijtimoiy jihatlari haqida ma’lumot berilgan. Ushbu sport turining jismoniy va psixologik foydalari, yosh avlod tarbiyasidagi o‘rni, shuningdek, kelgusidagi istiqbollari muhokama qilingan. Gandbolning xalqlar o‘rtasida do‘stlikni mustahkamlash vositasi sifatidagi roli ham ta’kidlangan.

Kalit so‘zlar: gandbol, jahon sporti, jamoaviy o‘yin, xalqaro musobaqalar, Jahon chempionati, Olimpiya o‘yinlari, sport rivoji, sog‘lom turmush tarzi, xalqaro hamkorlik.

Gandbol bugungi kunda jahon sporti arenasida o‘ziga xos o‘rin tutib, jamoaviy sport turlarining muhim bir vakili sifatida rivojlanib kelmoqda. Bu sport turi o‘zining tezkorligi, jamoaviy hamkorlikni talab qilishi va yuqori texnika hamda taktika darajasiga asoslanganligi sababli jahon miqyosida keng e’tirof etilgan. Gandbolning jahon sportidagi o‘rni va ahamiyatini to‘g‘ri baholash uchun uning rivojlanish tarixi, bugungi kundagi holati va kelajakdagi istiqbollari haqida so‘z yuritish zarur. Gandbol sportining ilk shakllari qadimgi davrlardan boshlab shakllangan. Uning zamonaviy qiyofasi esa XX asr boshlarida Germaniyada yuzaga kelgan. 1920-yillarda o‘yin qoidalari ishlab chiqilib, u xalqaro miqyosda tan olinadigan sport turiga aylangan. 1936-yilgi Berlin Olimpiadasida ilk bor erkaklar o‘rtasida gandbol musobaqalari o‘tkazildi. Shu tariqa, gandbol tez orada dunyoning ko‘plab mamlakatlarida ommalashib, xalqaro sport tashkilotlari e’tiborini tortdi. 1946-yilda Xalqaro Gandbol Federatsiyasi (IHF) tashkil etilib, bu sportning rivojlanishiga katta hissa qo‘shildi.

Bugungi kunda gandbol dunyoning ko‘plab mintaqalarida ommalashgan. Yevropa mamlakatlari bu sportning eng kuchli o‘yinchilari va jamoalariga ega bo‘lib, ayniqsa Germaniya, Frantsiya, Daniya, Norvegiya kabi davlatlar jahon chempionatlari va Olimpiya o‘yinlarida yuqori natijalar ko‘rsatib kelmoqda. Yevropa gandboli texnik va taktik jihatdan eng rivojlangan hisoblanadi, bu esa ularning xalqaro musobaqalardagi muvaffaqiyatlarini ta’minlaydi. Shu bilan birga, Osiyo, Afrika va Amerika qit’alarida ham gandbol sekin-asta rivojlanib, xalqaro miqyosdagi raqobatbardosh darajaga ko‘tarilmoqda. Xususan, Janubiy Koreya va Qatarining gandbol bo‘yicha milliy jamoalari so‘nggi yillarda jahon chempionatlarida o‘zlarining mahoratini namoyish etdilar. Gandbolning jahon sportidagi o‘rni uning professional darajadagi musobaqalari orqali ham mustahkamlanmoqda. Xalqaro Gandbol Federatsiyasi tomonidan tashkil etiladigan Jahon chempionatlari, Olimpiya o‘yinlari va boshqa nufuzli musobaqalar ushbu sportning global miqyosdagi mashhuriligini oshirishga xizmat qilmoqda. Har ikki yilda o‘tkaziladigan Jahon chempionatlari gandbolning eng yirik xalqaro tadbirlaridan biri bo‘lib, unda dunyoning eng kuchli jamoalari o‘zaro raqobatlashadi. Ushbu musobaqalar nafaqat o‘yinchilarning mahoratini sinovdan o‘tkazadi, balki millionlab tomoshabinlarni sportga qiziqtirishga hissa qo‘shadi.

Shuningdek, gandbolning iqtisodiy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega ekanini ta’kidlash lozim. Professional ligalar, homiylik shartnomalari va translyatsiya huquqlari ushbu sportdan katta moliyaviy daromad keltiradi. Ayniqsa, Yevropada gandbol klublarining professional faoliyati keng rivojlangan bo‘lib, ular nafaqat sport yutuqlari, balki iqtisodiy

barqarorlikni ta'minlashda ham muvaffaqiyat qozonmoqda. Bu jarayon gandbolni global darajada ommalashtirishga va yangi iste'dodlarni kashf etishga xizmat qilmoqda. Gandbolning jahon sportidagi ahamiyati uning jismoniy va psixologik foydalari bilan ham bog'liq. Ushbu sport turi o'yinchilardan yuqori darajada chidamlilik, tezkorlik va muvofiqlikni talab qiladi. Shu bilan birga, gandbol o'yinchilarda mantiqiy fikrlash, tezkor qarorlar qabul qilish va jamoaviylik kabi muhim ko'nikmalarni rivojlantiradi. Ayniqsa, yosh sportchilar uchun gandbol orqali sog'lom turmush tarzini shakllantirish, stressni yengish va o'z maqsadlariga erishishga intilishni o'rgatish imkoniyati keng. Gandbolning o'quv muassasalarida ommalashishi ham jahon sportidagi ahamiyatini oshiradi. Ko'plab mamlakatlarda maktab va universitetlar gandbol bo'yicha o'quv dasturlarini joriy etib, yosh avlodni ushbu sportga jalb qilishmoqda. Bu jarayon nafaqat sport mahoratini oshirishga, balki yoshlarning sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishga ham xizmat qiladi.

Kelajakda gandbolning jahon sporti arenasida o'rnini yanada mustahkamlash uchun bir qator choralar amalga oshirilishi lozim. Xalqaro Gandbol Federatsiyasi yangi bozorlarni o'zlashtirish, yosh avlodni jalb qilish va ommaviy axborot vositalari orqali targ'ibot ishlarini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Xususan, Osiyo va Afrika davlatlarida gandbolni ommalashtirish, yangi sport inshootlarini qurish va milliy jamoalarni rivojlantirish bo'yicha strategik rejalar ishlab chiqilmoqda. Gandbol nafaqat sport turi, balki xalqlar o'rtasida do'stlik va birdamlikni mustahkamlovchi omil sifatida ham katta ahamiyatga ega. Xalqaro musobaqalar davomida turli millat vakillari bir sahnada to'planib, sport orqali o'zaro hurmat va hamkorlikni mustahkamlaydilar. Bu jarayon global sport madaniyatining bir qismi sifatida gandbolning nufuzini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, gandbol bugungi kunda jahon sporti arenasida o'zining mustahkam o'rniga ega. Uning rivojlanishi jismoniy tarbiya va sport sohasidagi taraqqiyot, xalqaro hamkorlik va yosh avlod tarbiyasiga katta hissa qo'shmoqda. Ushbu sportning jahon miqyosida ommalashishi davom etmoqda va bu jarayon kelajakda ham yangi imkoniyatlar yaratishga xizmat qiladi. Gandbol bugungi kunda jahon sporti arenasida katta ahamiyatga ega bo'lgan jamoaviy sport turlaridan biridir. Uning o'ziga xos texnika va taktikasi, shuningdek, yuqori darajadagi jismoniy tayyorgarlikni talab qilishi uni boshqa sport turlaridan ajratib turadi. Gandbolning rivojlanish tarixi Germaniyada boshlangan bo'lsa-da, bugungi kunda bu sport turi dunyoning ko'plab mamlakatlarida keng tarqalgan. Ayniqsa, Yevropa davlatlari, jumladan, Germaniya, Frantsiya, Daniya va Norvegiya kabi mamlakatlar xalqaro musobaqalarda yetakchi o'rinlarni egallab kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Saavedra, J. M. (2018). Handball research: State of the art. *Journal of human kinetics*, 63(1), 5-8.
2. Dilnoza, Y. (2023). GANDBOL MURABBIYLARINING FIKRIGA KO'RA, SPORTCHILARNING KO'RSATKICHLARIGA PSIXOLOGIK TA'SIR ETUVCHI OMILLAR. *Research and Publications*, 1(1), 86-100.
3. Zulayxo, D., Sabina, T., Mehriniso, Q., Sarvar, B., & Bobur, X. (2024). GANDBOL RIVOJLANISHI, TEXNIKASI VA TAKTIKASI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 18(5), 172-175.
4. Vila, H., Barreiro, A., Ayán, C., Antúnez, A., & Ferragut, C. (2022). The most common handball injuries: a systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 19(17), 10688.